

TÕUSEV KOIT.

6

1937 VEEBRUAR

XII lennu lõpurnumber

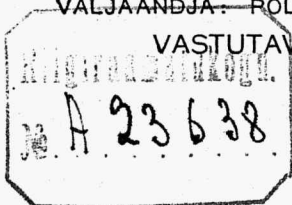
TÕUSEV KOIT

NR. 6

ILMUB ÜKS KORD KUUS

VÄLJAANDJA: PÕLTSAMAA TÖÖSTUSKOOLI ÕPILASKOND

VASTUTAV TOIMETAJA: A. SUNDJA

huv. a. 20. märts 1937.

1. märts 1937. a.

Joh. R. Heidmetsa trükk, Põltsamaal, 1937. a.

- SISU:
1. Lühidalt meie kooli- ning koolimaja ajaloost.
  2. Üks kihlvedu.
  3. Argipäev koolis.
  4. Oma kooli poisse läbi läätsa.
  5. Kooli elu. „Tõusev Koit“ ja ta senine tegevus.
  6. Lõpetajatest.
  7. Põltsamaa tööstuskooli meeskoor.

Lühidalt meie kooli- ning koolimaja ajaloost.

Kuna praegune Põltsamaa tööstuskool töötab hoones, millel on kaunis pikk ja kuulus ajalugu mis vast mõndagi võiks huvitada, siis püüan siin peatuda lühidalt tähtsamate ajajärkude juures, mis meie koolimajal ja meie eelkäijail on tulnud üle elada enne tööstuskooli asutamist ja sealt edasi kuni käesoleva ajani.

Koolimaja ehitati 1871. a. tollaegsete mõisnikkude poolt ja oli mõeldud mõisnikkude poegadele, kes võisid siin vaikes ja linnakärast eemal asuvas koolis omada kõrgemaid teadmisi ja korralikke kombeid. Kuid, nagu nimetatud, asub kool elutsentrumidest eemal, ning see ei meeldinud kooli kasvandikkudele, mõisnikkude poegadele, kes ihkasid eelkõige lõbu. Ning kiiresti kuivas kokku õpilaspere kuni lõpuks oldi sunnitud kool õpilaste puudusel sulgema. Tolajal oli alanud eestlaste keskel juba rahvuslik ärkamise vaim ning oli mõeldud ka kõrgema eestikeelse kooli avamisele, kus Eesti soost õpilased oleksid võinud edasi õppida peale algkooli lõpetamist. Hiljem ostetigi mõisnikelt tühjaksjäänud koolimaja 3 000 kuldrubla eest eestikeelse kooli asutamiseks. Asutatav kool pidi olema elavaks mälestussambaks Vene tsaar Aleksander I-sele, kui Eesti rahva priiislaskjale ning sellepärast otsustatigi koolile nimeks anda Eesti Aleksandri-kool. Aleksandri-kooli asutamise mõtte algatajaks oli Holstri valla Pulleritsu koolmeister Jaan Adamson. 1869. a. saadi keisrilt luba ülemaalist korjandust kooli avamiseks toime panna. Asutajate soov oli, et kooli õppekeeleks pidi saama eesti keel, kuna teistes kõrgemates koolides valitses siis saksa keel. Selle õigustatud soovi vastu sõdisid aga kohalikud sakslased, tuues ette väiteid, nagu oleks see absurd, kuna eestlaste suurim õnn olevat, et nad võimalikult pea sulaksid ära saksa rahva hulka.

Sarnaste mõtete vastu astus välja Jakob Hurt, kes vahepeal oli Aleksandri-kooli peakomitee presidendiks kutsutud. Eestikeelse kõrgema kooli tarvidust põhjendas ta osalt pedagoogilisi osalt rahvuslikke motiive esile tuues. Ta seletas nimelt, et tõsist haridust võib omada ainult emakeeles, kuna võõrkeel muudaks õppimise igavaks ja tüütavaks õpilastele.

Rahvusliku kooli asutamise mõte oli käimas ja juba esimesel aastal tuli kokku 10 000 rubla. Suurimat rahvuslikku ohvrimeelt ilmutas Viljandimaa, iseäranis Suure-Jaani ja Paistu.

Andeid saadi ka Peterburist ja Soomest. Vaimustus pidi iga-
tahes suur olema, kuna saadi kokku lühikese ajaga 100 000
rubla. Suured teened olid sealjuures J. Hurtil, kelle isamaa-
lised kõned leidsid igalpool vaimustatud vastuvõttu. Sügavalt
mõjus aga Eesti rahva hingesse Aleksandri-kooli saatus. Pärast
seda kui J. Hurt peakomitee presidendi ametist lahti valiti ja
kooli asjaajamine vastasrinnna kätte läks, hakkas rahva huvi
kooli vastu kahanema. Uued kooli valitsejad ei hoolinud palju
rahva soovidest. 1886. a. saadik ei olnud rahval kooli kohta
midagi öelda. Juba varem oli abikomitee kooli kava asjus
vastu võtnud otsuse, mille järele kavatsetava kreiskooli ase-
mele realkool pidi asutatama. Selle eelnõu võttis kuraator,
seeaegne kooli valitseja, põhimõtteliselt vastu, et aga täielikult
realkooli ülalpidamiseks raha ei jatkunud, toetas ta ministeer-
iumis seda nõu, et korjatud rahaga Põltsamaale esmalt linna-
kool avataks. Ühtlasi andis kuraator lootust, et linnakooli
hiljem kergesti võib ümber muuta realkooliks sel teel, et üle-
mised klassid aasta-aastalt juure lisatakse. Ehk küll kuraatori
poolt ministeeriumisse saadetud ettepanekus tähendatud oli,
et Eesti Aleksandri-kool rahva nõudmisi peab täitma, jäetakse
tähelepanemata juba alguses ülessäetud nõue, et kool eestikeelne
peab olema ja avatakse 1888. a. sügisel Põltsamaal venekeelne
linnakool, mille kavasse eesti keel kui kohustatud õppeaine
üles võetakse, sest et selle õpetamist juba rahakorjamise algul
silmas oli peetud. Nõnda ei saanud kooli asutajate mõte
mitte täituda.

Nii töötas kool vähemate muudatustega kuni 1903. a.
mil Vene riik oli jõudmas revolutsioonide ajajärku. Väga
segaste ja korratute aegade tõttu oli sunnitud kool sulgema.
1904. a. avati aga Põltsamaal Aleksandri-põllutöökool mille ju-
hatajaks oli tuntud ärkamiseaja tegelane ja pärastine riigimees
Raamot. Põllutöökool sai töötada vaid aasta. Puhkes Vene
1905. a. revolutsioon, mil kukutati Venes tsaari valitsus ning
algas üldine korralagedus.

Sest ajast alates seisis koolimaja tühi kuni 1921. aastani,
mil avati temas 3-e õppeaastaline Põltsamaa tööstuskool. Esi-
meseks koolijuhatajaks oli Hendrikson, kes töötas siin vaid
kaks aastat. Selle järele sai juhatajaks Mart Liiva, kelle hoolsa
ja ennastsalgava töö ja juhtimisega ongi kool arenenud käes-
oleva ajani. Läänud aastal lahkus Liiva ning uueks juhatajaks
sai A. Silari. Ühtlasi muudeti tööstuskool ümber 4-ja aasta-
liseks kesktööstuskooliks, mille eelklass algas tegevust 1936. a.
sügisel.

Kuna koolimaja on vana juba ligemale 66 aastat ning oli mitmeti mahajäänud ajast nii ruumide jaotuse kui ka puht-tehniliste sisseseadete poolest, osutus vajalikuks põhjalik remont millega alustatigi möödunud aastal ning on käsil praegugi ja jõuab lõpule arvatavasti lähemal ajal.

Käesoleval aastal saadab Põltsamaa tööstuskool ellu 12-da lennu ning neile järgneb veel vaid kaks lendu tööstuskooli õpilasi, siis on meie kool jõudmas jälle uude ajajärku, hakates väljasaatma kesktööstuskooli lõpetajaid.

E. Rõand.

Üks kihlvedu.

Päike oli vajunud juba pedastiku varju, kuj libisesin suuskadel õue-värvavast välja. Taevaäär punetas purpurselt, heites roosat helki laiule lumelagendikele. Oli mu armsam ajaviide vabal ajal suusatada sellel toredal talvemaastikul.

Peagi olin küla seljataha jätnud ja libisesin suuskadel tuhkjas lumes, ümberringi pühalik vaikus. Kitsas kuusirp heitis hõbedast valgust lumele ja puie klaasistunud okstele. Pöördusin metsateele. Veel natuke maad ja mu ees laius lagendik, mille keskel paistsid talumajad. See oli metsavaht Urvatüve talu. Vana Urvatüve Andres elas ses üksikus metsasalus oma naise Leena ja poja Peetriga. Peeter oli mu parimaid sõpru. Otsustasin teda külastada.

Varsti istusin Peetri, Andrese ja Leenaga madalas talu-koos ja ajasime juttu ühest-teisest. Sää! kuuldis korraga Tuksi käredat haukumist ja ukse taga hakkas keegi end lummest puhtaks kloppima. Siis paiskus üks pärani lahti ja kaks mehekogu astusid tuppa.

"Tere õhtust! Kuidas siitpere rahval käsi käib?" sõnas esimene sisseastujaist.

"Tere õhtust jah! Näe Siisiku Siimu ja Siimura Saamueli ka harvasti näha. Eks võtke kasukad maha, saab ruutem sooja," soovitas Andres.

"Egas täna nii külm ilm olegi," arvas Siim. "Käisime täna Pedaste Peetri pool, jäime hiljaks koju tulema. Astusime siia sisse."

Mehed koorisid kasukad seljast ja Leena riputas need naela otsa. Siis istuti laua ümber ja hakati juttu vestma.

"Kuidas ka külapool elatakse?" küsis Andres piipu põlema pannes ja ka teistele tuld pakkudes.

"Külas hakkavat jälle vargad käima," kostis Siimura Saamueli.

"Mis? Vargad! Kus siis?" muutus Leena elavaks, rät kunurkade lõuaalla sidumist katkestades.

„Tohoh!“ imestas ka Andres. „Pole meie vaikes külas enam kümnel aastal midagi säärast juhtunud. Keda nad siis kaemas käisid?“

„Näe, Metsakoodril viidud eile öösel aidast kümme leiba ja terve tünnitais liha ära. Peale selle veel sulaste pühapäeva riided.“

„Kas keegi siis vargaid pole näinud?“

„Mitte keegi. Pererahvas pole ise midagi kuulnud. Koergi pole haukunud. Hommikul perenaine läinud aita. Aidauks praakil, pole enam ühtegi leiba ja lihatünn tühi.“

„Jah, kümne aasta eest,“ algas Andres, „juhtus niisuguseid asju tihtilugu. Siis olid metsad mitukorda suuremad ja seal nad pesitsesid, kätte polnud neid naljaasi saada. Ei kohkunud isegi inimesi tapmast. Neid hobuseid, mis siis ära viidi. Mulgi tuli nendega tegemist. Mäletan, aastat kaksteist tagasi, ühel sügisööl, kui valvasin metsavargaid, kuulsin äkki läbi tuule mühina mingisugust kõlksumist. Otsustasin järele vaadata, mis see tähendab. Kui jõudsin tee äärde, nägin: Kolm mehekogu tulevad küla poolt, suured kotid seljas, milles midagi klõbises, ikka: kõlk-kõlk-kõlk. Ei see küll õige asi ole, mõtlesin. Hüppasin metsast välja, lasksin paar pauku ja karjusin, et nad jääks seisma. Kuid kus mehed viskasid kotid seljast kõlinal maha ja putkasid metsa. Hakkasin kottide sisu uurima ja oma imestuseks leidsin nad täis õlle- ja viinapudeleid. Vist Teeharu kõrtsist varastatud, käis mõte läbi päa. Aga mis nüüd teha? Kuhu kotid panna? Arvasin, et ega nad enam siia oma nina ei too ja tõstsin kotid teelt kõrvale põõsastesse. Varsti olin sulase ja kellegi võõra mehega, kes tol korral meil juhtus olema, kohal. Tassisime pudelid meile ja tegime kaks pudelit tühjaks. Teisel päeval saimegi teada, et Teeharu kõrtsi sisse murtud ja hulk viina- ja õllepudeleid ära varastatud. Need said nad küll meilt kätte ja kinkisid tükki kakskümmend mulle vaevapalgaks.“

„Mis pagan see Tuks nüüd jälle haugub?“ Segas end Leena vahele.

Haukumine kostis tõesti väljast ja kuuldus nagu jookseks koer ikka kaugemale. Haukumine kaduski viimaks metsa.

„Vist nägi mõnd jänest,“ arvas Andres, „ja jooksis nüüd seda taga ajama.“

Sellega rahunetigi ja jutt kaldus jälle vanasse roopasse. Möödus umbes tund aega, kui jälle haukumine hakkas kaugelt kostma, tuli ikka ligemale ja ligemale kuni Tuks viimaks uksette jõudis, aga nähes, et sealt sisse ei pääse, jooksis rehelasse ja lõi seal vingudes küüned ukse sisse, mis viis toast rehelasse. Leena tegi ukse lahti ja Tuks märg, ning väsinud hüppas sisse. Keelt pikalt suust väljas hoides hakkas ta mööda tuba jooksuma, ise kähisedes kurgu põhjast haukuda, kust aga hääl näis kadunud olevat.

„Noh, mis pagan nüüds' on?“ imestas Andres. „Kus sa nüüd jooksmas käisid?“

„Teda on keegi hirmutanud,“ arvas Leena,
„Teda on vist tahetud eemale hoida. Läheme välja vaatama, mis seal lahti on,“ ütles Siimura Saamuel,

„Pagan võtku, et mulle enne seda pähe ei tulnud!“ hüüdis nüüd ka Siisiku Siim. „Nad raiped vist käisid ka siin...“

Avasin ukse ja vaatasin rehelasse. Külmal tuuletõmbus lõi mulle vastu nägu. Rehela väravad olid lahti ja tuul puhus lumekübemeid sisse.

„Tulge vaadake!“ hüüdsin. Ent seda polnud enam vaja. Juba seisime kõik rehelas, Leenal latern käes, vaatas lammaste aeda.

„Kaks lammast on ära!“ hüüdis ta.

Tulid ka teised ligemale ja vaatasid sõnatult kahte lammatalle, kes laterna valgusel oma ema enam ei leidnud.

„Vaata Andres, kas nad veel midagi on võtnud, meie teised läheme välja, vahest leiame mingeid jälgi,“ ütles Siim ja me läksime õue. Õues oli ree ja hobuse jälgi. Peeter vaatas ka aida ja lauda läbi, laudauks oli lahti.

„Noh ka laudas käinud!“ hüüdis ta meile. Vaatasime lauda läbi ja leidsime, et laudas puuduvad ainult kanad. — „Nad on hobusega käinud, sellepärast nad said nii palju kaasa võtta,“ ütles Saamuel.

„Seal tõusis tare juures kisa. — „Hobune ja regi on läinud!“ — Kuulsime Leenat hädaldavat.

„Tohoo sunnikud!“ hüüdis Siim, „lagedaks teinud saadanad kogu talu.“

„Siis on ju need reejäljed meie oma reejäljed,“ arvas Peeter.

„Katsume ruttu neile järele jõuda enne kui on hilja!“ — hüüdis Saamuel ja jooksis õuest välja kuhu viisid reejäljed.

Seal tuli ka Andres püssiga ja läksime kolmekesi, mina, Siim ja Andres Saamuelile järele, kuna Peeter koju jäi.

„Mind paneb kõige rohkem imestama see, et nad hobuse ära varastasid,“ ütles Andres teel, „seda ma poleks uskunud.“

Ilm oli vahepeal muutunud. Õhtul oli loota selget ööd, ent nüüd oli taevas pilves ja tuul lõõtsus lumekübemeid nagu soolateri vastu nägu.

Reejäljed läksid läbi metsariba ja pöördusid lõpuks kõrvale jäätunud maanteele, kus kadusid. Ainult seda võis lähemal vaatlusel märgata, et nad pöördusid lõpuks teeharule, mis läbis metsa. Läksime nimetatud suunas edasi, et näha kas mõnest kohast jäljed metsa ei keera. „Ei kuski.“

Seal kuuldus aga korraga hobusekapjade plaginat teekäaru tagant ja samal silmapilgul nägime üht hobust reega meile vastu sõitvat. Meieni jõudes jäi hobune seisma, ent regi oli tühi.

„Kae, kuram, see ju minu hobune!“ hüüdis Andres rõõmsalt.

„Jah nad on targaste teinud,“ lausus Siim, „nad ei tahtnudki hobust ega rege, vaid kasutasid neid ainult varastatud kraami ära viimiseks. Kindlasti viisid nad lambad ja kanad siia samasse metsa ja hirmutasid hobuse tagasi koju.“

Pidasime nõu, kas jätkata otsimist või sõita reel tagasi koju. Seal nägime üht meest teedmööda meie poole tulevat. Jõudes meieni, käratas: „Jõudu!“

„Tarvis, tarvis. Kes sas' oled?“ — Küsis Andres.

„Mina olen Peeter Pauli poeg Pardon, Petseri Peravallast. Kas tes', kuram, mind enam ei tunne?“

„Ena see ju Pedaste Peeter,“ ütles Andres äratundes ja lisas: „— mis sa nüüd öösel hulgut. Kas otsid oma lihavargaid või? Mina otsin ka vargaid, nimelt oma lambavargaid.“

Varast pole sul tarvis otsida, see olen mina. Ei ole mul ega sul midagi varastatud. Hobune ja regi on sul käes, lambad ja kanad põhuküünis, laudaotsas. Minu liha on ka tühnis alles, käskisin vaid Siimu ja Saamueli seda sulle öelda, sest see oli ainult kihlvedu Malaka Mardiga. Nüüd olen mina võitnud, võitnud, kurat! Kolmkümmend krooni võitnud!

Nüüd istume rekke ja sõidame köstri manu pühitsema seda võitu.“

Seda ütles Peeter ja keerutas viimaste sõnade juures viinapudelit pea kohal.

„No seda ehmatus on ikka vakamaa viisi,“ ütles Urnatüve Andres rekke ronides.

„Seda ma kartsin,“ arvas Siisiku Siim.

„Just nagu minagi,“ kinnitas Siimura Saamuel.

Ja naerdes kihutasid mehed kõrtsi poole.

Argipäew koolis.

Warane esmaspäewa hommik. Koolimajas on kõikjal veel üsna vaikne, waid kojamees käib saabaste kolksudes pikki koridori. Tal on wasakus käes pisike jõhwari ja paremas peotäis kalfse mis on üleni tolmuga kaetud. Ta on nähtawasti käinud klassides pinkidelt tolmuga pühkimas. Nüüd wajus ta oma korterisse. Kusagil maja lõunapoolses otsas tiksab suur seinakell ikka: tik-tak-tik-tak.

Siis awaneb koka toa uks. Koka tütar Ida wäljub sealt, häigab uksele veel wiimast korda käega üle uniste silmade ja lippab siis kiiresti trepist alla kõõki, kus ema juba ammu on ühissöögi hommikueinet walmistamas. Oli ju kella pisem osut lähemas seitsmele ja weerand koheksaks peab toit olema walmis ja lauale kantud. Juba helisebki ülewal kell. Korraga muutub maja elawamaks. Kostub internaatidest üksikuid uniseid hõikeid ja jutukõminat. Krigiseb koolimaja wälisuks. See on kindlasti korrapidaja õpetaja kõrwalolewast puumajast. Juba tulebki ta trepist üles, aumäärne hallipäine wanahärra.

Siseneb esimesse koridori parempoolsesse internaati. Siin on poisid kõik veel üsna mõnusalt sooja waiba all woodis, kuid niipea kui näewad õpetajat uksele, krahmawad korraga istuli. Õpetaja astub wastasolewasse ruumi. Siinsed õpilased on olnud wähe wirgemad. osa on isegi juba riides ja pesemaski käinud. Waid üks wäike helepäine poiss on jäänud rahulikult magama. Ta waenekene wist pole kuulnud kella helinat. Õpetaja astub üsna woodi juure kummardub isegi magaja kohale ning alles siis tunneb magajas ära õpilase Sella.

„Tõuse juba, tarwis fundi minna,“ sõnab magajale. Wiimane ärkab, ei saa olul unise peaga millestki aru, näeb siis õpetajat woodi ees, kargab kokkudes woodist ja enne kui õpetaja on internaadist wäljunud on Sella juba riides ja ruttab pesuruumi kust kuuldub wald ühetoonilist pesutorukeste klõbinat. Waewalt on kõik end suutnud pesta kui kusagilt alumiselt korralt kostab kõlaw hüüe otsekui džunglist: „sõõma“.

Nüüd pole enam kellelgi aega. Igaüks tahab esimesena jõuda alla, wõttes kaasa kas suhkrukotikese wõi wõipaki mis just eile all otsa lõpnud ning nüüd linnast uus asemele toodud. Pole siis ime kui trepist alla tormamisel wõib juhtuda sääraseid katastroofe nagu allolewal pildil näha. Peale

sõõki on pisut aega leiba „luusse lasta.“ Täpselt kell kaheksa algavad tunnid, suuremal osal õpilasil on hommikupoolel teoreetilised tunnid ning need kaovad klassidesse, lõpuklassi õpilased lähewad otsekohe töökodadesse lõpetama käsilolewaid eksamitõid. Lõuna algab pool kaksteist ja kestab weerand üheni. Sõõmisest ülejääw waba aeg on omawaheliste uudiste westmiseks. Kuna osa õpilasi ei ela Internaadis, waid linnas erakorterites, siis ei tule lõunaegadel uudistest kunagi puudu.

Erilist huwi tuntakse aga kaasõpilaste sünnipäewade wastu. Ehkki igaüks püüab oma sünnipäewa awalikkuse ees maha salata ehk edasi lükata mõnele järgewale kuupäewale, siiski leidub neid kes selle päris õige tähtpäewa päewaraamatust ja mine tea weel kust, wäljauurivad ja kui kellelgi on see n. n. hällipäew kätte jõudnud, ei ole kaasõpilased õnnesoowidega kokkuhoidlikud ja sünnipäewalast loobitakse suure

hurraa saatel laealla nii, et lust näha. Kui kisa sealjuures liig suureks läheb ning tuleb direktor waatama mis lahti on, siis wõib sünnipäewalaps sattuda täpselt säärasesse olukorda nagu pildil näha, kuna direktori ilmudes peab wõtma walwel seisaku. Õhtupoolik mõõdub fowaliselt ilma suuremate sündmusteta, sest mis sündida wõiks, sünnib juba hommikupoolel. Ning kui heliseb kella wiie ajal kell, siis hakkab igaüks nii ruttu kui wõhegi wõimalik korraldama tööpinke ja korjama kokku tööriistu, et saada wõimalikult kiiresti töökojast minema. Ainult korrapidajad jääwad peale teisi töökodasid korraldama. Poole

kuue ajal on õhtusõök, ent nüüd pole treppidel enam säärast tormamist nagu hommikul. Pikk päew on tublisti wäsitanud, on muutnud taltsamaks need kärsitud elurõõmsad poisid.

Kuni kella seitsmeni on waba aeg, ent see kaob nii salaja, märkamatuft. Saad waid paar ringi teha uiskudel jõel, mis mõõdub otse kooli õue alt ehk suusatad pisut määda maantee kraawi, sest mujal pole lund, kui algawad juba õhtused õppimise tunnid mis kestawad kuni kella üheksani, mil toimub üleloendus. Kõikide klasside õpilased kogunewad koridori ning kellegi wanemaklassi õpilase käskluse järele jaonduakse pikaks nõõrsirgeks riwiks. Korrapidaja õpetaja ilmudes kamandab riwilem: walwel! Kontrollitakse nimede järele, kas kõik õpilased on kohal ning häda sellele, kes puudub riwist lubamatult. Ono kaks-kolm nädalat kodust aresti langeb otsekui linguga kaela. Kodune arest on nimelt sarnane arest, et kui see sul peal on, ei tohi sa minna linna, külla, kirikusse, koju jne. Üldse ei tohi siis lahkuda kooli piiridest, sellepärast ongi see wäga kardetaw karistus. Wahest saab kasutada ka kawalusi kaaswõitleja päästmiseks kui wiimane pole idudnud kinost wõi teatrist õigel ajal koju. Kontrollimine sünnib harilikult nii, et riwilem hõikab nimepidi igaüht ja hõigataw peab wastama: jaa! Sõbra päästmiseks tuleb hõigata waid tema nime nimefemisel jaa, ning asi ongi korras. Sealjuures wõib ka ise sisse kukkuda kui õpetaja märkab walet, ent seda juhtub harwa sellepärast wõib kaunis julgelt riskeerida.

Peale loendust lauldakse hüümi ning siis minnakse magama. Kuid ega see uni õhtati niipea ei tulegi. Waid üksikuid leidub, kes kohe peale woodi heilmist uinuwad. Nendega tehakse sageli pöörast nalja. Pannakse kas „säde“ warba wahale wõi riputatakse pisut sinepit huullele kui wiimased on magajal jäänud awatuks ehk tehakse weel mõnda muud wigurit, mis kellegil just meelde tuleb ja teistele lõbu wõiks pakkuda. Alles hilisel õötunnil jääb koolimaja täiesti vaikseks.

Nii möödunud päewad üksise järele sarnanedes ilmelt kuid täiesti siiski mitte. Tekib erewust eriti siis, kui saabub koolinõuak ehk on lähemas mõni raskem eksam mõnele klassile. Ning kui on saabumas pühad ehk tähtsam koolipidu, siis muutub elu koolis hoopis elawaks ent sellest edaspidi.

Arnold Heinaste.

Oma kooli poisse läbi läätsa.

Valter Septer. Õpilane kes tulnud kaugelt põhjast, Paide koolist. Omab põhjamaalastele mitteomase temperamendi ning tubli portsu talenti lauluks „Nehatu“ kooris laulab esimest tenorit. Kutsutakse kaasõpilaste poolt sageli ooperilauljaks. Võib-olla jõuab ta kord tõesti selleni. Oli kord isegi kõõgi-vanemaks, kuid et tegutses seal liig ennast ohverdavalt tagandati ametist osalt enese soovil osalt teiste mõjutusel. Vaatab õppimisele kui käkiteole ja elule läbi roosade prillide. Tantsib hästi polkat, tarvitades seal omapärast varemtarvitamatut kehahoidu. Kevadel kooli vabanedes kavatsevat hakata kalameheks.

Voldemar Karneol. Kuulus raamatukoi ja tulevane Sannik. Teeb juba praegugi vägitegusid tõstmise alal, mis harilikul lihtsurelikul kisub ihukarvad püsti. Omab kõlava, kaulekestva hääle ja oskab eriti veetlevalt naerda. On lootusi eelmainitu põhjal saada tulevikus ringhäälingusse hallomeheks. Suvel harrastab Karneol sporti, talvel tuhnib juturaamatuid ja vahetevahel noolib ka „sorti“. Õppetöös on Karneol edasipüüdlik ja hoolas. Kaasõpilasi armastab rohkem kui iseennast. Omas möödunud aasta sügisel parketilõvi tiitli, mille ta ka ausalt välja teenis.

August Tisler. Lõpuklassi internaadi vanem. Korra-nõudlik ja karm oma ametis. Ei sallii lõõpimist ega oma korraldustele vasturääkimist. Armastab elus eelkõige oma jalanõusid, mille nimeks on säärikud ja ei tihka neist eemal olla ainustki minutit. Õppimine on Tisleril kaunis südame ligidal ning ta vihkab laisklejaid.

Tunneb pöörast huvi kõigi jõu- või õigemini veomasinate vastu alates isesõitvast kärust ja lõppedes moodsaima veduriga. Võib olla loodab olla pea isegi masina omanik — kes teab?

Oskar Enner. Väike mees suurte teadmistega. Tunneb raadiot sama hästi kui ema oma lapsi. On olnud varemalt kuulsa raadiotehniku A. Eelma (end. Eltermann) õpilane, ju ta sealt ikka omas tolle vaimu või mida koolis tuntakse raadiohaiguse nime all. Ja ega Enner ei tegele ainult raadioga. Keerulisi matemaatika ülesandeid lahendab sama lihtsalt nagu kerija sassi läinud lõngasõlme noa abil. Omab peale mu meeldiva bassihääle, mille kingib lahkelt „Nehatule“. Omab pisut valitseja kalduvusi, oli kord isegi ehituskümnikuks.

Võimalik, et tunneme tulevikus Ennerit kui kuulsat inseneri.

Kooli elu.

„TÕUSEV KOIT“ JA TA SENINE TEGEVUS.

Kooli kuukiri „Tõusev Koit“ algas oma tegevust 1935. a. sügisel. Kuukirja väljaandmise mõtte algatajaks oli õpilane Ed. Rõand, kelle õhutusel kutsutigi kuukirja asutamiskoosolek koolimajja kokku 22. okt. 1935. a. Oma tegevuse sihiks võttis ta:

- 1) Arendada õpilasis loogilist mõtlemise võimet, pak- kudes ühtlasi igaühele võimalust enese mõtteid väljendada kuukirjas kaastööde näol,
- 2) õhutada kirjanduslist ning sportlist tegevust koolis.
- 3) sisendada õpilasisse ilutunnet ning töötamise tahet enese ja kodumaa häaks,
- 4) ühendada õpilasi hingeliselt omavahel kui ka kooliga,
- 5) toetada igasuguseid heatahtlikke üritusi koolis nii moraalselt kui ka võimaluse korral aineliselt.

„Tõusva Koidu“ esimene trükitud number ilmus 14. dets. 1935. a. Õieti oli kuukiri töötanud juba varemgi. Nimelt il- musid esimene ja teine number šapirograafil paljundatult. Kuna aga šapirograafil töötamine oli väga aegavõttev töö ning kiri oli peale muu veel viletsalt loetav, siis otsustati kuukiri lasta trükkida. Toimetusel läkski korda sõlmida Põltsamaa trüki- koja omaniku Joh. Heidmets'aga soodne kokkulepe, mille kõha- selt esimese numbri trükkimise raha ei nõutud sisse kohe, vaid alles peale numbri levitamist. Nii saadi üle esimesest ja võib olla raskemast sammust.

Esimene toimetus töötas koosseisus: A. Kondas, A. El- brecht, Ed. Rõand, H. Michkelson, R. Siitam, A. Vanakamar ja V. Vahesaar. Selle toimetuse koosseisuga ei saanud aga kuukiri kuigi kaua töötada, kuna osa liikmeid oli lõpuklassist, kes lahkusid juba enne jõulu koolist. Esimese trükitud numbrí ilmumisest alates kuni käesolevani on toimetus töötanud hoo- pis väiksemas koosseisus. Siia kuuluvad õpilased: Arvi Sundja (vastutav toimetaja), Eduard Rõand (tegev toimetaja) ja Alek- sander Elbrecht (kirjatoimetaja). Eelnimetatud toimetuse liik- med on kõik lõpetajad, kes lahkuvad käesoleval õppeaastal koo- list, sellepärast on moodustatud ka juba kolmas toimetus, mille isiklik koosseis on kindlaks määratud. Järgnevasse toime- tusse kuulub juba õpilasi kõikidest klassidest, mis aitab väl-

tida koosseisu igaaastase täieliku vehetuse, mis omakorda mõjuks halvavalt kuukirja tegevusele.

Lahkuv toimetus annab järeltulejale töö üle selle usu ja sooviga, et see jätkaks pooleliolevat tööd ning püüaks kindlalt lähemale neile sihtidele, mis kuukiri enesele üles on seadnud. Vanasõna ütleb — iga algus on raske. See lause on olnud maksev ka meie kuukirja kohta. Ka temal on tulnud algul kanda raskusi ja tuleb neid kanda veel praegugi, kuid hea tahte ja püsiva tööga saadakse üle kõigest. Õieti on „Tõusev Koit“ veel praegugi oma tegevuse alguses. Nende kuue numbriga, mis on senini ilmunud käesolev kaasaarvatud, ei ole suudetud anda talle veel lõplikku vormi sisu suhtes, vaid tuleb kindlasti veel palju otsida ja katsetada, enne kui ta leiab enesele enam-vähem kindlad raamid.

Palju õnne ja edu järeltulijatele! Palju tänu õpilaskonnale senise heatahtliku suhtumise ja kaastööde eest!

Toimetus.

Lõpetajatest.

Järgneva kuu algul saadab Põltsamaa tööstuskool välja oma kaheteistkümnenda lennu, kokku kuusteistkümmend õpilast.

Puutöö osakonna lõpetavad : 1) Osvald Diesfeldt, Järvamaalt, Väinjärve v., 2) August Kaasik, Viljandimaalt, Vana-Põltsamaa v., 3) Agu Eelma, Järvamaalt, Väinjärve v., 4) Ilmar Reismann, Viljandimaalt, Suure-Kõpu v., 5) Voldemar Karneol, Viljandimaalt, Pajusi v., 6) Eduard Rõand, Viljandimaalt, Suure-Kõpu v., 7) Johannes Kelder, Põltsamaalt.

Rauatöö osakonna lõpetavad : 1) Jaan Otto, Viljandimaalt, Piliistverest, 2) Arvi Sundja, Põltsamaalt, 3) August Tisler, Viljandimaalt, Vastsemõisa v., 4) Hans Teras, Põltsamaalt, 5) Leopold Kiis, Viljandimaalt, Võisiku v., 6) Teodor Kivistik, Põltsamaalt, 7) Leo Vällo, Viljandimaalt, Vana Põltsamaa v., 8) Aleksander Elbrecht, Viljandist, ja 9) Evald Raiend, Põltsamaalt.

Põltsamaa tööstuskooli meeskoor.

Laulukoori asutamise mõte tekkis õpilaste keskel käesoleva aasta sügisel. Kuna varem koolis kindel laulukoor üldse puudus ning lähenemas oli rida koolipidusid, siis moodustati kooli parematest lauljatest doppeelt kvartett, kelle ülesandeks oleks kontsertosade esitamine eeltulevatel pidudel. Dirigendiks valis noor koor enesele väga muusikaalse õpilase A. Elbrecht'i, kes oli ühtlasi ka aktiivsemaks laulukoori asutamise mõtte propageerijaks. Doppeelt kvarteti koosseisu kuulusid õpilased: V. Septer, A. Elbrecht (esimene tenor), O. Diesfeldt, I. Reisman (teine tenor), M. Saamer, E. Rõand (esimene bass), P. Vinnal, A. Sundja (teine bass).

Lühikese aja suutis koor äraõppida rea laule. Kaks nädalat hiljem esines koor esmakordselt kolmandale klassile lõpumärkide väljaandmise aktusel viie lauluga, mis esitamisel kõigiti õnnestusid. Pealegi sai koor kiitva arvustuse osaliseks asjatundjate poolt. See oli tõukeks edaspidisele tööle.

Võeti koori juure uusi liikmeid ning muudeti doppeelt kvartett ümber meeskooriks. Meeskoorina esineti kooli jõulu-peol, siis Põltsamaa Haridusseltsi peol linnas, kus koor sai jällegi väga häa arvustuse. Nüüd on õppimisel jälle rida uusi laule, milledega kavatakse esineda kooli pidudel, kui ka võimaluse korral väljaspool kooli.

Palju edu ilusale tööle!

E. R.

